

ION DICHISEANU:

*„Nu mai vreau
să fiu
june-prim...”*

Un interviu de Al. Popovici

1958. Cine-i băiatul care lansează în fiecare seară două șlagăre într-o grădină de vară din centrul Capitalei? Un student de la I.A.T.C., un tânăr cu talie de sportiv și cap de june-prim: Dichiseanu. Știe să „spună” cîntecul, să șoptească refrenul fără floricelele unui diseur de meserie, fără flitzieli și poze. Tânărul a apărut apoi pe ecran și astfel...

Intr-unul din ultimele sale interviuri (apărut în revista „Teatrul” cu puțin înainte de a trece în împărăția umbrelor), George Vraca mă ruga să aștern pe hîrtie bucuria că lasă la Teatrul „C. I. Nottara” ucenici și urmași cum e Dichiseanu.

Iubit și invidiat de mulți pentru gradul de „june-prim”, lui Dichiseanu, critica i-a refuzat de multe ori realizări, suspectîndu-l de facilitate și izbîndă prea lesnicios obținută, fără trudă, acuzîndu-i de uniformitate — pentru că era la fel de chipeș în toate rolurile.

— „In viață n-am ajuns inginer, în film, da“.

Cunoscându-l mai de aproape pe acest actor, rămii surprins descoperind cât e de puțin „vedetă“ — fără ifose, studios, extrem de harnic, modest, de o modestie pe care nu i-a zdruncinat-o nici Mercedesul cumpărat din truda câtorva filme, nici prietenia și prim planurile cu Sarita Montiel, cu care, în tribunele stadioanelor, făcea ca publicul să nu mai privească terenul...

Deci, totuși, ca orice june-prim nu are nici vîrstă, nici an de naștere. E doar tînăr.

...M-am născut la Adjud (nod de cale ferată lângă Bacău), penultimul dintr-un șir de nouă copii. Școlile primare, la București; liceul, la „Dimitrie Cantemir“. Nimic deosebit, nimic senzațional. Doar atît: o mare dragoste pentru poezie. Recitam la mormîntul Țeroului necunoscut, cu patos, poezia „Cine ești?“

Ce nume ai avut — nu știu,
Și nimeni nu-l va ști vreodată...

Recitam, cochetam cu chitara și voiam să fac Politehnica. Am și urmat un an... Cu băieții de la Politehnică eram prezent la serbări și festivaluri, în parcuri...

— Un anunț în „Informația“ mi-a hotărît destinul. Seria acolo că la Institutul de teatru mai sînt 12 locuri: „Ce-ar fi să te pre-

zînți Dichî“, mi-au spus băieții, prietenii... Și am dat examen! 400 de candidați: 12 locuri. Știam trei poezii: „Mama ostașului“ de Surkov, „Rea de plată“ de Coșbuc și „Pașaportul sovietic“ de Maiakovski. În comisie: Beligan, C. Antoniu, Șahighian, Fînți. Am reușit și iată-mă în anul I la Al. Fînți.

— Strașnic profesor și om Fînți. M-a făcut să cred că în mine „zace“ ceva. Și roluri, ce mai roluri! Băleescu, Răzvan, Othello, Ruy Blas, Cerchez; dintre toate, cel mai la inimă îmi era Othello.

— A urmat primul contact adevărat cu publicul ca... solist vocal. În spectacolul muzical *N-aveți un bilet în plus* cîntam „Ce să fac să-ți plac puțin“ și „Moș Gerilă“. Într-adevăr se căuta un bilet în plus.

— Termin în 1958, cap de promoție și sînt repartizat la un teatru nou înființat, la cel din Botoșani, unde joc, în *Femeia îndărătnică*, pe Petrucchio, alături de Margareta Pogonat. În orașul cu străzile înmiresmate de tei, de amintiri eminesciene, am stat puțin. Am fost chemat să joc într-un film de epocă: „Darclée“. Publicul începuse să afle de mine: radio, imprimări muzicale, concerte publice, televiziune, filme ca *Post-restant*.

— ...

— „Și tu ești june-prim, Iurie Darie?”

Nu numai Sarita Montiel se ascunde sub ochelari...

— Genurile adiacente m-au ajutat mult. Mi-au dat încredere în mine, siguranță. Și, doamne, cât e de greu genul acesta ușor. Apropierca mea de muzică se face structural, pătrund în acordurile ei cu sfință și încerc să o slujesc cu dăruire. După teatru, muzica e pentru mine totul: de la Mozart la Bécaud — modelul meu în muzica ușoară contemporană.

— ...

— Din cauza colaborării mele cu muzica, am simțit, nu de puține ori, rezerve în aprecierile criticilor. M-au suspectat că țin structural de genul ușor, că sînt superficial, un „june-faute”. Etichete neadevărate care m-au îndurerat. Cred că am putut arăta ce pot în spectacolul care mie îmi este cel mai drag: *Antoniu și Cleopatra*. Se pot oare uita, ca un șlagăr, rolurile mele: Oedip, Alioșa Karamazoff, Othello, Vlaicu Vodă, cel din *Steaua polară*, recordul (500 de spectacole) în *Luna e albastră* ?.. Se pot !...

— ...

— Îubesc acele spectacole în care am ceva de spus și în care am mereu, de fiecare dată, emoții... Numai un actor care se dăruiește total, poate și trebuie să joace cu aceeași credință pentru 2000, 200 sau 20 de spectatori. Mă simt capabil de o asemenea perfor-

Cumul : june-prim și ofițer de cavalerie în „Titanic Vals“ de Tudor Mușatescu.

mantă! Mai bine joc un singur rol pe stațiune, decît să expediez altele trei sau patru... Nu vrea să fac funcționarism teatral! Asta am învățat-o de la meșterul Finți, care ne spunea la clasă: „să nu ajungeți funcționari dramatici”. Vreau să fac artă: pe scenă, în film sau în muzica ușoară.

— ...
— Filmul nu mi-a dat totuși satisfacții prea mari. În general, sînt nemulțumit, nu am fost valorificat. Regizorii m-au distribuit, mai ales, pentru fizic: ca june-prim, dar eu iubesc compozițiile. Abia aștept să îmbătrînesc! E tare greu să fii mereu june-prim. Porți o anumită pecete, ești sigilat într-un raff al „concepției” regizorale, rămîi „bun în grad”. Am refuzat multe roluri din acest considerent. Nu vreau să joc pentru a-mi arăta fizicul. Cît de fericit am fost atunci cînd Vraca mi-a cedat rolul său Antoniu — gest în care citeam o mare cinste și o mare încredere.

— ...
— N-am un „rol visat”, îl iubesc cel mai mult pe Antoniu și regret că nu l-am realizat deplin pe Othello, visul meu din studenție. Dar, am tăria să recunosc atunci cînd fac un rol mai slab, cînd n-am făcut totul... În ultima vreme am jucat puțin, pentru că am început să apar în niște roluri, în care nu aduc nimic nou publicului spectator, a cărui prețuire în alte roluri m-a

obligat pentru totdeauna. Prefer, de aceea, să joc într-un film în care am satisfacții mai diverse, mai complexe, ca actor, în care sînt supus la încercări fizice etc., adică mă simt un actor total, idealul nostru, al slujitorilor scenei. În teatru, însă, vreau să aduc mereu ceva nou. Mă simt foarte bine în colectivul Teatrului „C. I. Nottara”, unde am și sarcina de cinste de a fi secretar de partid. Colaborez de aproape cu directorul, dramaturgul Horia Lovinescu, căruia îi sînt recunoscător pentru rolul din *Omul care...* Scrie acum o nouă piesă. Poate va fi și un nou rol pentru mine. Lucrez la un film după un scenariu scris tot de el și am terminat, de cîrînd, un nou film cu Francisc Munteanu: *Sfînta Tereza și diavolul*, în care, fără a fi infatuat, cred că fac un rol bun. În teatru mai aștept...

— ...
— Tenisul, călăria și, mai ales, muzica, îmi dau totdeauna o stare de satisfacție... Iubesc mult oamenii, oamenii simpli. Pentru ei aș vrea să joc mult și bine. Anii aștern în conștiința mea artistică semnele unei răspunderi care sporește cu vîrsta. Arta nu mai e un joc, ci o îndeletnicire mistuitoare, nemiloasă, care te subjugă și-ți ucide viața personală...

Iar eu vreau să șterg — pe scenă — imaginea „junelui-prim” Dichiseanu, înlocuind-o cu aceea a Actorului.